

МІНСКАЯ ПРАУДА

Газета заснавана
1 лістапада 1950г.

Чацвер, 12 мая 1994 года

№ 48 (10748)

Цана 100 руб.

Покліч вясны

БЕЗ НАГЛЯДУ "ЗВЕРХУ"

Халодная сёлета вясна. Аднак, нягледзячы на такое надвор'е, розныя эканамічныя і матэрыяльныя цэжасці, хлебаводы ўсіх раёнаў і гаспадарак вобласці імкнуцца не спыняць работы на грамадскіх палатках. У выніку на ўчарашні дзень яравыя пасевы ўжо на 78 працэнтах плошчаў.

Найбольш спорна работы ідуць на палях Нясвіжчыны. Тут поўнацю пасевы ўжо збожжавыя і зернебабовыя. На ўсёй плошчы пасаджаны цукровыя буракі, бульба. Засталіся толькі пазніны яравыя — напрыклад, грэчка. Усяго ж рознымі культурамі тут занята ўжо 94 працэнта палёў.

У гаспадарках Капыльскага і Стаўбцоўскага раёнаў яравыя сеецца ўжо на апошняй чвэрці палаткаў. Калгасы Барысаўскага, Капыльскага,

Любанскага і Чэрвеньскага раёнаў закончылі сеець лён. Па вобласці ён заняў ужо 89 працэнтаў адведзеных плошчаў.

Паўсюдна ў разгары пасадка бульбы. Яна пасаджана ўжо на 69 працэнтах прызначаных для яе плошчаў. Набліжаецца да завяршэння пасадка ў Клецкім /97 працэнтаў/ і Капыльскім /87 працэнтаў/ раёнах.

Без асаблівых збоў, як таго патрабуе вясная пара, ідуць палівыя работы і ва ўсіх астатніх раёнах вобласці. Цяпер няма кантролю "зверху", і хлебаводы, спецыялісты гаспадарак імкнуцца самастойна, як найдакладней завяваць тэхналогіі падымоўкі глебы, сілбы кожнай культуры. Людзі спадзяюцца толькі на сябе, бо ведаюць: што пасееш, то і пажнеш.

Іван АБАБУРКА.

Конкурсы

Лаўрэаты Міжнароднага названы

Як паведамлялася ўжо, у Барысаве прайшоў Першы міжнародны конкурс юных піяністаў, прысвечаны аднаму з заснавальнікаў беларускай піяністычнай школы І.А.Цвятасвай. У ім прымаў удзел юныя таленты амаль з усіх раёнаў нашай рэспублікі, з Расіі, Латвіі, Калмыкіі.

Закончылі акорды свята музыкі прагучалі ў гарадскім Палацы культуры, дзе ва ўрачыстай абстаноўцы падведзены вынікі конкурсу.

Спадзяюся, кожны, хто прысутнічаў на выступленнях юных канкурсантаў, зрабіў для сябе адкрыццё. Конкурс паказаў, што сярэд пачынаючых музыкантаў ёсць "зоркі", якіх чакае вялікая будучыня.

Высокую ацэнку Першаму міжнароднаму конкурсу юных піяністаў дала старшыня журы, прафесар Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі народнай артыстка Расіі Т.П.Краўчанка. Таццяна Пітроўна адзначыла цёплую, дружалюбную атмасферу, выказаную работу журы. Яна выказала сардэчную падзяку арганізатарам мерапрыемства, якія нават у такі складаны час эканамічнага бязладдзя асцелілі на яго правядзенне і стварылі для яго ўсе ўмовы.

Самым хваляючым момантам было абвешчэнне вынікаў. Намеснік старшыні журы — мастацкі кіраўнік Белдзяржфілармоніі, заслужаны артыст Беларусі Ю.М.Пільдзюк назваў імя лаўрэатаў. Дыпломы трэцяй ступені, грашовыя прэміі, а таксама каштоўныя падарункі — прызы спонсараў атрымалі выхаванец Рыжскай спецыяльнай музычнай школы Эдгарс Рагініскі і навучэнка Рэспубліканскага музычнага ліцэя пры Беларускай акадэміі музыкі Караліна

Мікалай ЧАПЕЙ,

Цікаўся, не пашкадуеце

У другой палавіне мая на базе калектыўнай гаспадаркі "Палачаны" Маладзечанскага раёна пройдзе рэспубліканскі семінар, на якім прысутныя змогуць азнаёміцца з узорамі айнаўнай сельгаспадарчай тэхнікі. Мэта яго — паказаць, на што здольныя прадпрыемствы рэспублікі, людзі творчай думкі, спецыялісты: з улікам нашых магчымасцей выпускаць інвентар, які завозіцца раней з Украіны, Расіі, іншых рэспублік былога Саюза. Разам з прадпрыемствамі, якія выпускалі і выпускаюць сельгасінвентар, удзел у семінары прыме і Цэнтральны навукова-даследчы інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. Ён дэманструе плугі, культыватары, камбінаваныя аграгаты, іны інвентар, выраблены ўласнымі сіламі. У майстарскіх НДІ мы сустрэлі старшага навуковага супрацоўніка, кандыдата сельгаснавуковых навук А.З.Пілецкага.

— Плугі, якімі карыстаюцца цяпер нашы гаспадаркі, у рэспубліцы не вырабляліся, — падзяліўся думкамі Аляксандр Зіноўевіч. — Цяпер яны вельмі дарагія і металаёмкія. Мы ж паставілі сваёй задачай аблегчыць іх, выкарыстоўваючы пры гэтым серыйныя дэталі, а таксама захаваць тэхналогію апрацоўкі глебы. Гэта дасць магчымасць эканоміць паліва і зрабіць сельгасінвентар танейшым.

Наколькі творчаму калектыву НДІ удалося вырашыць гэтыя праблемы, удзельнікі семінара змогуць пераканацца не толькі ў час агляду сельгасінвентару, але і ўбачыць яго ў рабоце. Так што, калі хто-небудзь з кіраўнікоў гаспадарак зацікаўлены ў эфектыўным айнаўным, неадрагымым на сённяшніх мерках інвентары, ведайце: яго рыхтуюць да выставкі ў "Палачанах".

Анатоль Пійко.

Мінск, 9 мая 1994 года. Плошча Перамогі.

Фота Анатоля БАСАВА.

ВІНШАВАННЕ З КІЕВА

На імя старшыні абласнога Савета дэпутатаў А.І.Цішкевіча прыйшла тэлеграма прадстаўніка прэзідэнта Украіны па Кіеўскай вобласці І.М.Капіштыка, у якой ён перадае шчырыя віншаванні працаўнікам

Міншчыны з Днём Перамогі, жадае ўсім моцнага здароўя, шчасця і дабрабыту. "Перакананы, што мужнасць і воля нашых бацькоў да Перамогі ёсць і будзе яркім прыкладам, крыніцай дружбы, ўзаемаўважання нашых народаў".

ПАКЛОН ВАМ НІЗКІ, ПЕРАМОЖЦЫ!

Шырока і ўрачыста адзначаў беларускі народ светлае свята "Сёдиную на вясках... со слезами на глазах" — 49-ю гадавіну Перамогі над гітлераўскім фашызмам.

Сардэчнымі словамі палякаў, глыбокай павагі пачуў 7 мая ветэраны з уснаў Старшынёй Вархунава Савета Беларусі Вячаслава Грыбам і Старшынёй Савета Міністраў рэспублікі Вячаслава Кебача. Кіраўнікі дзяржавы і ўлада наладзілі прыём у гонар Героў! Савецкага Саюза і кавалераў ордэна Славы трох ступеней. Адыблалася зместуна размова аб праблемах ветэранаў, якіх разам з усяй рэспублікай перажываюць цяжкі час эканамічнага і сацыяльнага крызісу. Герой выказаў сваю думку аб шляхах выхаду рэспублікі са складанай сітуацыі.

Яркім, па-летніку цёплым выдася ў сталіцы святачыны Дзень Перамогі. З раніцы на вуліцы і плошчы выйшлі цылым сем'ямі мінчане і госці сталіцы. У цэнтры ўвагі, вядома, былі перамож-

цы — былыя пяхаціны і салдаты, лётчыкі і танкісты, маракі і артылерысты. Усе менш іх застаецца, тых, хто "по-пластунскі пол-Европы пропалі".

Святочна ўпрыгожана фатам плошча Перамогі. Высока над ёю пад майскім промнем сонца паліць пачынае гітэрыі ордэна "Перамога", што вянчае помнік-абеліск героям, якія аддалі жыццё за вызваленне Беларусі ад фашысцкіх акупантаў.

9 гадзін 30 мінут. Пад мелодыю звыклых дзяцкавага аркестра Міністэрства абароны пачынае ўрачысты рытуал ускладнення хваста, выносу і прыняцця Славы да падножжа помніка-абеліска. Яны ўскладваюць дзяцкавы Вархунава Савета рэспублікі на чале з яго Старшынёй Вячаславам Грыбам, Савета Міністраў Беларусі на чале з прэм'ер-міністрам Вячаславам Кебачам, рэспубліканскай ветэранскай арганізацыяй, Міністэрства абароны, прад-

стаўнікоў дзяржаўных і грамадскіх арганізацый, духавенства. Мінутай маўчання пад журботны бой метранома ўдзельнікі рытуалу разам з тысячамі мінчан і гасцей, якія прыйшлі на плошчу, ушанавалі памяць герояў і ахвяр Вялікай Айчыннай. Адышоў час аднаўлення ўшанавання, на плошчыцы ўшанавання прайшла рота гварэарай кавалі Мінскага гарнізона.

Вялікі кветкі ад уладчыкаў жыгараў Беларусі ляглі да ўсіх помнікаў на воінскіх могілках, брацкіх магілах, пахаваннях у гарадах і вёсках рэспублікі.

Адыблалася мнагалюдная святачыны гуляні ў парках і скверах, дзе ветэранаў, іх унукаў, усіх жадаючых частавалі салдацкай кашэй з палітых кукань, для іх давалі канцэрты лепшых прафесійных і самадзейных творчых калектываў рэспублікі.

БЕЛІНФАРМ.

Вот так и живем

ФОНД ОПЛАТЫ ВОЗРОС,

но нам от этого не стало лучше

На оплату труда работников, занятых в народном хозяйстве области (без кооперативов, мелких и совместных предприятий), в первом квартале пошло 374,1 миллиарда рублей. Еще 39 миллиардов начислены в виде материальной помощи и социально-трудовых льгот. По сравнению с аналогичным периодом прошлого года фонд оплаты увеличился в 1,4 раза. Средняя зарплата работников в январе-марте составила 198,3 тысячи рублей, в том числе в марте — 228,7 тысячи и возросла

по сравнению с мартом 1993 года в 1,29 раза. Из общей численности работающих у 21 процента ее размер был от одного до трех минимальных зарплат (от 30 до 90 тыс. руб.); 25 — от трех до пяти (от 90 до 150 тыс.); 27 — от пяти до восьми (от 150 до 240 тыс.); 11 — от восьми до десяти минимумов (от 240 до 300 тыс.); 14 — свыше 300 тысяч рублей. Почти 2 процента работников получили заработную плату ниже минимальной. Сюда вошли лица, имеющие неоплачиваемые или частично оплачиваемые отпуска, принятые на работу на неполный рабочий день или неделю, не выполнившие нормы выработки, ученики.

В марте заработная плата рабочих и служащих составила 251,3 тысячи рублей, колхозников — 146,7 тысячи, или 59 процентов ее уровня у рабочих и служащих. Первенствуют по размеру оплаты труда предприятия и организации кредитования и страхования (в марте — 410,1 тыс. руб.), в том числе банковские (437,7 тыс.); промышленности (291,1 тыс.); строительства

(287,0 тыс.), транспорта (283,8 тыс.), в том числе железнодорожного (394,2 тыс.). Ниже среднего областного показателя по-прежнему оплата труда работников социального обеспечения (147,0 тыс. руб.), непроизводственных видов бытового обслуживания населения (175,1 тыс.), культуры (180,1 тыс.) и искусства (178,8 тыс.).

Один час рабочего времени в марте оплачивался в размере 1,480 рублей, в том числе у рабочих и служащих — 1,643, колхозников — 926.

Ольга ПОЗНЯКОВА,
начальник отдела
облстатуправления.

Увага! "Прямая линия"

Учора маёмасць была дзяржаўная, а сёння пераходзіць у прыватныя рукі. Многіх называюць гэты раздзяржаванне народнага багацця. Ці так яно на самай справе?

З 1 красавіка пачаўся выдача чэкаў "Маёмасць". Што з імі рабіць, куды іх уклікаць?

Нямала пытанняў выклікае ў вас, дарагія чытачы, рэформавае нашай эканомікі. Разабрацца ў іх вам дапаможа начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення па раздзяржаванню і прыватызаванню дзяржаўнай маёмасці Федар Анікевіч МУ-РАУЕУ. Рэдакцыя 17 мая арганізуе з ім "прамую лінію". Запытайце па тэлефонах 68-25-57 і 32-50-01 з 10 да 13 гадзін.

Маскіце задаць яму пытанні і да 17 мая пазваніць на працягу дня па тэлефонах 68-25-43, 24-35-91, 24-35-28, ці напісаць у рэдакцыю па адрасе: 220013, г. Мінск, вул. Б.Хмельніцкага, 10-А, рэдакцыя газеты "Мінская праўда", сацыяльна-эканамічны аддзел.

Паўтарэнне пройдзенага

Амаль два гады таму назад здарыўся пажар у вёсцы Каляніцы Барысавскага раёна. На месцы сядзібы пенсіянеркі Г.Ф.Яроцкай засталася паялышча. Гэтую "паялышчу" сваёй бабуля зрабіў сямігадовы ўнук. Задавалася б, навука на ўсё жыццё. Але прыгрэла вясновае сонца, і новыя клопаты з'явіліся ў гаспадыні. Дарчы, пася пажару жанчыне выдзелілі часовы падарок у гэты вёсцы.

У той дзень Г.Ф.Яроцкай прыстасавала ў лані самагонны апарат. Толькі на некалькі хвілін яна пакінула без нагляду гэты "аграгат", як раптам суседзі заўважылі палымі над ланям.

На пытанне работніка пажарнай службы, ад чаго загарэлася лань, жанчына паведаміла, што для сваіх патрб вырашыла вырабіць некалькі бутэлек самагону. Апарат паставіла каля ложка, электрычнасць у памяшканні не было.

Між тым самаробны аграгат мог "нашкодзіць" яшчэ больш. Кропку ў гэтым здарэнні паставяць работнікі міліцыі.

Не збераглі "другі хлеб"

У калгасе "Камунар" Крупскага раёна арганізацыйная служба спадзявалася на то, што і сёлета, як і ў мінулым годзе, бульбяныя палаткі зойме лепшыя плошчы. Насенне "другога хлеба" захаўвалася ў бульбасховішчы. Калгасніцы не паспелі перапрацаваць насенны матэрыял, таму што сходы ў выхадны дзень ускочыў "чырвоны пеньскі". Дзятва з вёскі Каўпаўніца задала нялёгкае заданне для кіраўніцтва гаспадаркі. У бліжэйшы час неабходна разабрацца галавешкі і ратаваць бульбу, нямыла спраку трыба знайсці, каб адрамантаваць пабудову. Урон ад пажару склаў каля 10 мільянаў рублёў.

Выхадзі з полыма

Выбух прагучаў пад вечар у вёсцы Астрытракі Салігорскага раёна. Пажар узнік у доме пенсіянеркі В.М.Ландіч. Тут жыў і сям'я яе сына. Агонь хутка ахапіў страху. У гэты час бацькі знаходзіліся на агародзе. Мясцовы паштальён Міхаіл Кучынскі ведаў, што ў доме ёсць маленькі дзеці. Рызыкуючы жыццём, ён выратаваў двух хлопчыкаў. Бацькі шчыра дзякавалі яму за самаадданую ўчынак.

Як потым высветлілася, няшчасце адбылося па віне гаспадары. У доме была пакінута без нагляду ўключаная газавая паліта.

Засталіся ўспаміны

Дзесяткі юнакоў і дзяўчат закончылі Рымашоўскую васьмігадовую школу Ка-

пыльскага раёна. Прайшлі гады, не стала вучняў, і будынак школы прыдбала акупінернае прадпрыемства "Капыльскі". Але і яно не паспела выкарыстаць памяшкання для сваіх патрб. "Чырвоная пелена" ўтаймавала прафесіянальна пажарнай справы. Не вытрымала школа хрышчэння агнём. А ў выніку засталася толькі ўспаміны аб роднай школе, адкуль дзеці атрымлівалі пунёўку ў жыццё.

Стварылі небяспэку

Любіць парадак старшыня калгаса "Дружба" Старадарожскага раёна А.Ф.Львоўшчына. На апошняй нарадзе ён абав'язу ўсім спецыялістам аб правядзенні суботніка не толькі ў памяшканнях, але і на тэрыторыі жылгаспадарчых ферм. Дружна працавалі жылгаспадарчы вёскі Паставічы. Але хтосьці запаліў смецце, якое знаходзілася поблізу памяшкання, затым загарэлася

мінулагадня трава ля кароўніка. Неўзабаве агонь перакінуўся на страху будынка. Калгасная пажарная каманда пачала тушыць пажар, а жылгаспадары эвакуіравалі ўвесь дойны статак.

Гэта не адзінаквы прыклад, калі неасцярожнае абыходжанне з агнём стварае небяспэку на жылгаспадарчых комплексах.

Падвяла электрычнасць

З раніцы ў вёсцы Яршэвічы Валожынскага раёна не было электрычнасці. У абад у доме загадчыцы фермы калгаса "Чырвоны сцяг" М.М.Вайдаховіч узнікла кароткае замыканне электраправодкі. Гаспадары заўважыла небяспэку. Яна кінулася за дапамогай да суседа, але той чамусьці не звярнуў увагі на просьбу жанчыны. Маўляў, разбірайце сама. Тым часам агонь уладарыў на гарышчы. Пажарныя адстаялі дом, але яшчэ прыйдзеца шмат працаваць, каб

зрабіць тут належны парадак.

Аварыйная сітуацыя

З кожнай хвілінай вада прыбывала ў памяшканні фабрыкі марожанага г. Барысав. Узнікла пагроза заталення склада гатовай прадукцыі. Кіраўніцтва прадпрыемства вырашыла звярнуцца за дапамогай да самай аператыўнай службы горада. Пажарныя не падвялі. Нягледзячы на халодную куцель, старшы пажарны вэаенізаванай часці Валеры Маханав каля гадзіны ліквідаваў аварыйную сітуацыю на фабрыцы. Вада прарвала водаправод пад высокім ціскам.

Федар САГАНОВІЧ,
начальнік аддзялення
ўзаемадзяння з грамадскасцю,
проціпажарнай прапаганды і
інфармацыйна-аналітычнай
работы.

■ Спажывецкая кааперацыя

“ГРОШЫ САМ ПЛАЦІЎ НЕМАЛЫЯ...”

Цяпер на Клецынне працуюць 147 магазінаў, аялікіх і малых. Яны абслугоўваюць больш за 40 тысяч чалавек. Дзейнічаюць 65 прадпрыемстваў грамадскага харчавання, 14 прыёмна-нарыхтоўчых пунктаў, сельскагаспадарчым, калгасны і швейныя цэхі. За мінулы год план рознічнага тавараабароту перавышаны на 318 мільянаў рублёў.

Аднак шэраг магазінаў з'яўляюцца стратнымі. З-за высокай цэны зменшылася рэалізацыя халадзільнікаў, тэлевізараў, веласіпедаў... Знізіліся аб'ёмы продажу рыбных кансерваў, масла, алею, цукру, мукі і іншых тавараў і прадуктаў.

Вядома, кааператары не сядзяць склашы рукі. Нягледзячы на разрыў эканамічных сувязей, камерцыйнай службай лезе было знойдзена і завезена ў гандлёвую сетку раёна тавараў на суму 6,9 мільянаў рублёў. На прылажках магазінаў стала больш адзінства, скурнога абутку, бізліны... Зроблены першыя крокі па расшырэнню вытворчасці тавараў уласнымі сіламі. 3 ліпеня 1993

года пачаў працаваць швейны цэх на аптова-гандлёвай базе. Тут пастаўлены на патак пашыў пасцельных рэчэй. Тавараў рэалізавана ўжо амаль на

захоўванне бульбы, капусту, агуркі, памідоры, яблыкі, вярэшне... Самі вэндзяць мясныя вырабы. Не залежваюцца

67 мільянаў рублёў. Месці назады такіх пачаў дзейнічаць і ў Сінюўскім сельпо. Акрамя таго, на месца арганізаваных вытворчасцей шлокабетонных блокаў і тавараў шырскай шыбы будаўнічай брыгады райспажыўсаюза.

Нягледзячы на перажыванні прадпрыемстваў грамадскага харчавання. Там-сям закрываюцца сталовыя, бо ў іх мала хто харчуецца. Вопыт, аднак, сведчыць, што калі пашыраць асартымент паўфабрыкатаў, прадукцыі ўласнай вытворчасці, то можна выстаяць. Скажам, у сталовай №2 г. Клецына раённыя самі заклалі з восні на

у буфетце курцы, пельмені, галубцы ўласнай вытворчасці. На жаль, такіх прыкладаў няма. У асобных сталовых вельмі вузкі і дарагі асартымент страў. Тут мог “падставіць плячо” падсобны цэх, дзе арганізавана вырошчванне свіней. Праўда, з-за дарагой катлеты і адбійны таксама не кожнаму даступны. Не выкарыстаны і шчыт магчымасці па закупку ў сельскагаспадарчай перапрацоўцы мяса, агародніны, салавіны. Кааператывам, як нам казалі, прымае меры, каб сёлета паправіць справу.

Асабліва ўвага звяртаецца на школьныя сталовыя. Хаця шмат чынуў харчуцца бясцэпна, але ў менш мала мясных, рыбных страў. Рэдка калі бывае каша з грэчкай. Праблема няпростая, ды агульнямі намаганнімі яе можна вырашыць.

Праўдзіна райспажыўсаюза робіць заходы па ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы. Вядзецца рамонт магазінаў, аснашчэнне іх неабходным абсталяваннем. Часта аказвае дапамогу кааператарам кіраўніцтва гаспадарак. Напрыклад, сіламі калгаса “Чырвоны сцяг” пабудаваны гандлёвы цэнтр у вёсцы Лазавічы. У стадыі завяршэння такія ж аб'екты ў вёсцы Зубкі. Паката будаўніцтва магазіна ў вёсцы Сакерычы.

Усяго на ўмацаванне ўласнай базы райспажыўсаюза летас расходавана 47 мільянаў рублёў капіталаўкладанняў. Рэзкае падарожжа энергазбыткаў, аднак, часта садзіць кааператараў “на меля”. Маленькія магазіны ў аддаленых вёсках, якія не прыносяць прыбытку, па законах рынку можна было б закрываць. Але дзе ж тады купіць людзям хлеб, соль, іншыя тавары і прадукты першай неабходнасці? І пакуль што “моцны” магазін “цягне” на сабе слабейшыя...

На справаздачнай канферэнцыі райспажыўсаюза былі прааналізаваны вынікі работы за мінулы перыяд. — Пакуль што ў нас сітуацыя здыбні і складаныя праблемы, — гаворыць старшыня праўлення М.М.Ленкавец. — На жаль, не ўсё залежыць ад кааператараў. Не ўправадзана яшчэ след ісцэпна-ісцэпна. Пастаўшчыкі тавараў — прадпрыемствы-манапалісты дык-

■ Наболело

Вот и свершилось у нас с глобальным размахом научно-техническая революция. Самая читающая страна стала, наконец, самой считающей. Сейчас, пожалуй, нет семьи, которая не пользовалась бы калькулятором, а то и компьютером. Подсчитывают и раскладывают семейный бюджет, продают все, что можно, и покупают все, что нужно. И “технические” хозяйственники-коммерческие манипуляторы.

Ну а что касается новоиспеченных бизнесменов, то у них эта чудо-техника, конечно, вместе с денежной наличностью, чуть ли не все карманы в самых разных местах оттопыривает. Как у виртуозов-пianистов, бегают пальцы “мальчиков”-коммерсантов по кнопкам и клавишам калькуляторов, рождая коммерческие мелодии. Коробка спичек не приобретается, не подсчитав предварительно “навар”. Считаю в электричках и поездах дальнего следования, в метро и троллейбусах, а также в магазинах, на толкучках и в банках, в людных местах... Знакомый рассказал мне, что один нумерист, начитавшись до оури так называемой “дайджеста”, решил с по дружкой “освежиться” в оперном. Так, представляете, и там, в пятом престижном ряду, предпочел “волшебству сценического действа” калькулирование очередей коммерческих комбинаций.

Да, вот что значит рынок и капитализм, хоть и дикий, вот что значит бизнес —

пусть и низменно-спекулятивный! Словно дурманный наркотиком, входят они своей “сладкой” отравой во все слои общества, во все поры нашего бытия. Нет, не все здесь в равном положении, потому что один грабит, в буквальном смысле, других. И тех, кто грабит, — печально, но факт! — становится все больше и больше. Уже не грянет ли у нас, первых, — ведь мы во всем всегда первые! — катаклизм, когда некого станет обогривать?!

Помню, когда-то, мягко говоря, не принято было представителям сильного пола занимать места за прилавком, у лотков, в общепите. К таким относились с улыбкой, а чаще с презрением. Удался настоящий мужик —

военная служба, труд в шахте и на машинах, в поле, романтика дальних дорог и новостроек, научного поиска, и как вершина мужества и героизма, — освоение космоса. Перед такими преклонялись, таких восторженно любили девушки. В прославленных людей играла во дворец детвора. А вот что-то не примечало, чтобы играли в бизнесменов-коммерсантов, банкиров и спекулянтов. Может, правда, и это придет, когда мы еще кое-куда уйдем, а вернее, дойдем...

А пока, хотя все больше и больше считаем, но меньше и меньше производим. Считаю марочки и доллары, “российские”, их курс, как и где, на чем можно выгодно “наварить”. Высчитываем выго-

ды рублевой зоны. Уповаем, надемся. И в то же время сообщаем белорусского Госкомстата далеко не оптимистичные. Национальный доход за два месяца с.г. в сравнении с соответствующим периодом прошлого упал на 33 процента, а объем промышленного производства — на 36,5 процента. Обвалный спад наблюдается во всех отраслях, но особенно в производстве товаров народного потребления и продуктов питания.

Считаем дальше. Выпуск алкогольных напитков составил 108,5 процента. Не потому ли и цены поднялись буквально за последние несколько дней? А за компанию — не только на это... Как говорится, нацупа-

ли “спасательный круг”, вот и тянут его на себя, забывая нас, простых смертных. А было бы куда полезнее, если б и они, эти “госдады”, подобно нумеристам-бизнесменам, подобно “мальчишкам” с калькуляторами, научились как следует считать, но не для личной выгоды, а с пользой для людей, отказались тянуть на себя “спасательный круг”. Тогда бы, наверное, не было ни специализированного спутниковой связи, ни игр с перестройкой министерств и ведомств, ни еще многого непонятного, что охватывает и без того тощий народный карман.

Олег ФОМЧЕНКО.

ми “спасательный круг”, вот и тянут его на себя, забывая нас, простых смертных. А было бы куда полезнее, если б и они, эти “госдады”, подобно нумеристам-бизнесменам, подобно “мальчишкам” с калькуляторами, научились как следует считать, но не для личной выгоды, а с пользой для людей, отказались тянуть на себя “спасательный круг”. Тогда бы, наверное, не было ни специализированного спутниковой связи, ни игр с перестройкой министерств и ведомств, ни еще многого непонятного, что охватывает и без того тощий народный карман.

Олег ФОМЧЕНКО.

Вестки из Салігорска

ШАХЦЁРЫ РОБЯЦЬ... МЭБЛЮ

Выворачиваюць магнітны самага маладога ў “Беларускалі” Чашэўскага рудніка — 7 мільянаў тон руды ў год. З-за высокага кошту мінеральных угнаенняў попыт на іх у апошні час значна скараціўся, і цяпер для выканання гадавой праграмы рудніку дастаткова здабыць усяго 3,5 мільяна тон руды. Выходзіць, трэба скарачаць работнікаў. І няма.

Кіраўніцтва рудніка спрабуе вывесці “лішніх” людзей з забой і ў той жа час трымаць іх “пад рукой”, зняўшы карысныя справы. Дзесяткі учарашніх гарнякоў прайшлі перабудову, сталі мулярамі, стражарамі. Частка калійшчыкаў можа знайсці работу ў цэху па вытворчасці мэблі, які пачаў

дзейнічаць на рудніку. Кухонныя гарнітуры, якія там вырабляюцца, каштуюць не адзін мільён “зайчыкаў”, але, як сведчаць спецыялісты, варты гэтай цаны...

Усё ж найбольш вопытныя гарнякі, хаця і пакідаюць салынітавыя забой, знаходзяць прымяненне сваім здольнасцям пад зямлёй. На 36 метраў ніжэй першага салынітавага пласта залітае шасціметровы слой кухоннай солі. Запасы якой — мільёны тон, а якасць толькі на 0,6 працэнта не дагледзе да вышэйшага гатунку. Шахцёры камбайнамі пачынаюць здабычу гэтай каштоўнага прадукту. Для выдачы яго на-гара выдзяляюцца асобныя капелі...

“ТРЫЯДА-С” — ПЕНСІЯНЕРАМ

Не скажым, што свае гандлёвыя кропкі прадпрыемствы імкнуцца размясціць на найбольш абыякавых гарадскіх вуліцах. А кіраўнік вытворча-камерцыйнага таварыства “Трыяда-С” свай магазінчык адкрыў за дзесяць кіламетраў ад Салігорска, сярэдзіна і паўднёва. Справа ў тым, што ў гэтых мясцінах раскінуліся домікі садоўніцкага таварыства “Гарняк-2”, дзе працуюць у асноўным пенсіянеры. Ім, вядома, не надта зручна цягнуць са сабою хлеб, малако. Вос “Трыяда-С” і ўзялася забяспечваць членаў таварыства гэтымі і некаторымі іншымі прадуктамі.

— Прычым прадаюць іх нам на той жа цане, што і ў гарадскіх магазінах, — расказвае кіраўнік “Гарняк-2” І.М.Жарнакоў. — А яшчэ нам непасрэдна на месцы прадаюцца будаўнічыя матэрыялы, што вельмі зручна. Не дзіўна, што ў наш магазін часта прыходзяць людзі і з суседніх таварыстваў “Будунык”, “Прагрэс”, “Памесце”.

Які ж сэнс везці з горада прадукты і без усялякіх націнак прадаваць дачнікам? — Мы проста стараемся хоць нечым дапамагчы пенсіянерам, — адказвае кіраўнік “Трыяда-С” І.У.Кухор. — Гэта, вядома, не значыць, што нашы людзі сабе ў страты ездзяць за дзесяць кіламетраў. Свае расходы мы імкнемся кампенсаваць за кошт рэалізацыі іншых тавараў, за якія сёй-той не супраць і пераплаціць.

МАРКІ ДА ЦАРКВЫ

У шахцёрскім горадзе будзе ўзводзіцца Праваслаўны духоўны комплекс. Адамы і першыя сродкі на іх будаўніцтва ўнеслі баварскія немцы. Да іх у гасці ездзілі пецярэнь Святла-Пакроўскага храма, які знаходзіцца ў прыгараднай вёсцы “Чыжычы”.

Салігорскія пецярэнь і музыканты пакарылі немцаў сваім майстэрствам. Асабліва рэгент царкоўнага хору Марыя Розава. Яна прафесійна дырыжыравала німечкім ар-

кестрам, на высокім узроўні выканала старадаўнія рускія рамансы. Шчырыя словы падымаў атрымаў і піяніст Вяслава Прахарава, якая выконвала творы Бетховена, Шопэна, Шуберта. Па просьбе баварцаў протаіерэй Мікалай Розаў вядуць некалькі літургіяў. Ён жа ад усёй душы адкаваў немцаў, якія сабралі паўночную суму марак для ўзвядзення праваслаўнага храма ў беларускім горадзе.

КАЛГАСНАЯ КАЎБАСА

Праўдзіна калгаса “Большавік” адкрывае ў Салігорску магазін “Сельскапрадукты”.

Плануецца, што восенню ў ім будзе дастаткова агародніны, бульбы, садавіны. Усё ж галоўныя спадзяванні калгаснікі ўскладаюць на рэалізацыю свінны. У “Большавіку” — магчымасць унесці баварскія немцы. Да іх у гасці ездзілі пецярэнь Святла-Пакроўскага храма, які знаходзіцца ў прыгараднай вёсцы “Чыжычы”.

Салігорскія пецярэнь і музыканты пакарылі немцаў сваім майстэрствам. Асабліва рэгент царкоўнага хору Марыя Розава. Яна прафесійна дырыжыравала німечкім ар-

кестрам, на высокім узроўні выканала старадаўнія рускія рамансы. Шчырыя словы падымаў атрымаў і піяніст Вяслава Прахарава, якая выконвала творы Бетховена, Шопэна, Шуберта. Па просьбе баварцаў протаіерэй Мікалай Розаў вядуць некалькі літургіяў. Ён жа ад усёй душы адкаваў немцаў, якія сабралі паўночную суму марак для ўзвядзення праваслаўнага храма ў беларускім горадзе.

КАЛАРЫТНЫ “КАЛАРЫТ”

Прадаўніцкая камісія музыкантаў з Мінска саухала песні ў выкананні мясцовага жаночага вакальнага ансамбля “Каларыт”, які створаны пры Палацы культуры гарнякоў. Сталічныя гасцей літаральна пакарыла майстэрства жанчын. І яны тут жа, на месцы, вырашылі прывесці “Каларыт” званне народнага.

У ансамблі — 11 жанчын, якія працуюць у розных арганізацыях, установах. Зразумела, ні ў каго з іх няма музычнага таленту. Гэты неадхоп кампенсаваў іх любоў да народнай песні. Плос высокая прафесійная майстэрства кіраўнікі ансамбля Таццяна Якуніна, якая ў свой час скончыла інстытут культуры.

Уладзімір БЫЧЭНЯ.

■ Канфліктная сітуацыя

Незадаволенасць і недавер у гэтым калектыве пануюць не першы год. Прычына вытворчага разладу — лес, на які пакуль багатая наша старонка. Дахладней — збыт лесапрадукцыі.

Мець справу з каштоўнай сыравінай выгада. На прыбытак разлічвалі і заснавалі існасць вытворчасці “Мінскай мэблевай цэнтру”, якімі выступілі Мінскае вытворчае даспадарчае аб’яднанне, канцэрн “Прысавесце”, Маладзечанскі завод лёгкіх металаканструкцый і германская фірма “Грэкон”. У паслужку Крупскі зараз дзейнічае філіял СГ, дзе займаюцца распаўсюджваннем драўніны. Прадукцыя даспадарчага цэха ідзе ў Маладзечна, на завод металаканструкцый, дзе ўстаноўлена нямецкая абсталяванне. Для закупкі сучасных дрэвапрацоўчых станкоў нямецкі бок прадаставіў крэдыт на 10 мільянаў 700 тысяч марак на сем гадоў. Прычым доля статутнага капіталу фірмы “Грэкон” складае 31 працэнт. Калі ў кастрычніку 1989 года было зарэгістравана гэтак сумеснае прадпрыемства, немцы ўнеслі наяўнымі 50 тысяч марак. Акрамя таго, распрацоўка тэхналогіі, падбор і кампануюча абсталявання, навукова персаналу на першым часе ажыццяўлялася спецыялістамі “Грэкона”. Замежныя кампаніі не дарма ўкладвалі свой капітал. Узровень яны атрымліваюць мэблевыя шчыты ці пламатэрыялы.

Сыравіна / у асноўным хваля / пастаўляецца на даспаўняю ў Крупскі лясгасамі вобласці. Штомесяц філіял вырабляе 450 кубаметраў драўніны. Аднак яго магчымасці поўнаасцю не выкарыстоўваюцца. Глядзі пільмародка загрузваюцца адначасова: няма што плавашы.

— Галоўнае для нас цяпер — рэалізаваць прадукцыю, якой назіралася шмат. Дошкі даўно ляжыць пад адрывамі неба, то сохнуць, то мокнуць. Гінуць мільёны рублёў, прападае яўны прыбытак. Неабходна тэрмінова пераарганізаваць тавар і кутчэй яго збыць, — уступае ў размову дырэктар філіяла Уладзімір Кохан.

Не трэба быць спецыялістам, каб заўважыць: гэтыя дошкі дрэзнай якасці. Таму і цяжка знайсці на іх пакупніка. А вось прадукцыя першага ці другога гатунку не залежваюцца. Падрыхтаваныя для адрэаўкі ў Германію драўніны акуратна апрацаваны і складзены — адно да аднаго. Што будзе мець ад замежных паставак калектыву, рабочыя не ведаюць. Аднак упэўнены, што абавязкова застануцца абдзеленымі.

“А пагаворвалі калісьці аб нейкай частцы заробкавай валюты...”, — узяўшае рабочы Васіль Драздоў. “Як бы правяршыць, ці адкрыты ў кіраўніцтва валютны рахунак. Можна, і атрымліваюць без нашага ведама нямецкія маркі”, — падаўшы вадзіцель Сцяпан Храмчанка. Дырэктар прадпрыемства ў сваю чаргу не жадае трымаць справядліва перад працоўным калектывам. Маўляў, выша справа плавашы, грузіць, вазіць, наша — размяркоўваць прадукцыю. Такія ізаляцыя інтарэсаў рабочых выклікала напружаную канфліктную сітуацыю, нармальна працаваць ужо немагчыма. Прэтэнзіі, напяркі, скаргі. Звычайна ў такіх выпадках спачатку звяртаюцца ў прафсаюз, у канфліктную камісію. Іх жа на

ЗАКУЛІСНАЕ ЖЫЦЦЁ, або ЧАГО ДАБІВАЮЦА РАБОЧЫЯ ФІЛІАЛА СУМЕСНАГА ПРАДПРЫЕМСТВА

прадпрыемстве няма. Таму і звяртаюцца рабочыя вышэй. Апелуючы да раённага аддзялення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю, абласной газеты, дпутата Вярхоўнага Савета Аляксандра Лукашэнка. Дарчы, апошняму быў накіраваны ліст, які падпісалі 14 чалавек. Так і не дачкаўшыся адказу, рабочыя спадзяюцца на дапамогу рэдакцыі. 22 сакавіка “Мінская праўда” прадаставіла магчымасць сваім чытачам гаварыць з начальнікам упраўлення ўнутраных спраў абласнага генерал-маёрам міліцыі Іванам Карповічам, з якім на “прамой лініі” звязаліся таксама і рабочыя крупскага прадпрыемства. Павялілася яшчэ адна надзея, на зацікаўлена ўдзел у пытанні асоб.

Чым жа канкротна абуралі рабочыя лясгаснага цэха? Вос радзі з калектывага ліста: “Можна, вас зацікавіць, як у нас ідзе крадзеж народнага дабра? Мы звярталіся ў райаддзел міліцыі, аднак справу “замылі”. Няўжо нікога не знойдзецца, каб спыніць гэтых хуліган? Далей прыводзяцца факты, называюцца імёны, указваюцца пасады. Гаворыцца таксама ў лісце, што з лесу вышлююцца “партрэны” матэрыялы, які потым знаёе “налева”, мінаюцца бухгалтэрыю, а значыць, і кіпні рабочы. Ці пры продажы кааператарам дошак / маец-

ца на ўвазе кааператыву “Шчаслівы выпадок” / ведаема заніжваюцца іх сярэднія гатункі. Якаясць прадукцыя рэалізуецца амаль дарма.

Такім чынам, “прад”жыліюцца сур’ёзныя абвінавачванні ў адрас кіраўніцтва крупскага філіяла.

Начальнік раённага аддзялення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю Фёдар Толкач спецыяльна не займаўся разглядам пільмаў, што прыходзілі ад рабочых, а толькі азнаёміў з матэрыяламі рэвізійнай камісіі Мінскага лясгасадарчага аб’яднання. Год назад яна выявіла недастатку пламатэрыялаў і лішак круглага лесу. Інакш кажучы, іх выраблена /па справядлівасці/ значна больш, чым мелася сыравіны. За дрэвыны ўлік выхаду гатовай прадукцыі быў прыняты да адміністрацыйнага адказнасці загадчыкам рэвізіі Юрый Булі. І яго “апш-рававалі” на 25 тысяч рублёў. Астатнюю недастатку адрэаў на кошт прыписак рабочых пры раслікоўцы /з іх не ўтрымана ні рубля /.

Рабочыя не згадзіліся з гэтымі вывадамі. Сцвярджаюць, што не займаліся яны прыпіскамі, і прадлягаюць пускіць праўду. Фёдар Толкач на лісты з Крупскага ўжо не рэагаваў. Лічыў, што ўсе яны напісаны адным чалавекам, прычым ананімам. Аднак гэтым “ананімам” аказаліся 14 чалавек, якія

не адмовіліся ад свайго подпісу і ахвотна сустракаліся з карэспандэнтам.

Як ставіцца да канфлікту на крупскай вытворчасці генеральны дырэктар СГ Барыс Мядзведзеў не бачыць тут ніякага крыміналу, паколькі рэвізіі не выявілі якіхсці фактаў разбазарвання драўніны. Згодзен і з тым, што не поўнаасцю задавальняюцца сацыяльнай патрэбы рабочых. Але ж магчымасці для гэтага ствараюцца ўласнымі рукамі, самім калектывам.

На сённяшні дзень ёсць дастаткова лясаматэрыялаў. Да таго ж расцэнкі вышэйшыя, чым на іншых дрэвапрацоўчых прадпрыемствах вобласці, напрыклад, Лагойскім камбінаце. Зарабляюць, калі ласка, сабе на дабрыню.

— Так, становіцца ў Крупскім неабходна выпраўляць, — падсумоўвае Б. Мядзведзеў. — Умоцнім кантроль па перапрацоўцы драўніны, будзем больш патрабавальна ставіцца да працоўнай дысцыпліны. Ці варта арганізаваць прафсаюз, які жадаюць стварыць рабочыя? Не думаю, што ён чымсьці дапаможа ім.

А пайсці насустрач пажаданням рабочых усё ж неабходна. Згодна з Кодэксам законаў аб працы /артыкул 238/, калектыву прадпрыемства мае права ствараць орган, які прадстаўляе інтарэсы работнікаў пры заключэнні,

выкананні і скасаванні калектывага дагавора ў выпадку адсутнасці на прадпрыемстве прафсаюза /ні таго, ні другога ў філіяле няма /.

А таксама — у адказ на ініцыятыўу і прыняцці рашэнняў па сацыяльна-эканамічных пытаннях калектыва прадпрыемства; вызначыць велічыню і парадок размеркавання чыстага прыбытку. Працоўны калектыв мае права атрымліваць, а наймальнікі абавязаны прадстаўляць яму інфармацыю аб вытворчым і сацыяльным развіцці прадпрыемства, узададзены новы і змяненні дзеючай арганізацыі працы, іншых пытаннях, якія датычацца калектывных інтарэсаў работнікаў... Вос ад чаго адлучаны рабочыя Крупскага філіяла СГ “Мінскай мэблевай цэнтру”. Яны дабіваюцца не толькі выгоды, а жадаюць, каб з іх адукацыі лічылася, не грэбавалі іх інтарэсамі. Закуліснае жыццё, нават прыстойнае, нараджае сумніненні і недавер.

Вызначыць вынавыткі і тых, хто мае рацыю, — не мэта карэспандэнца. Зразумела адно. У даным выпадку чалавечы фактар у арганізацыі вытворчасці адышоў на другі план, а членам калектыву шукаць абароны сваіх інтарэсаў няма дзе. Хіба што пісаць у розныя інстанцыі.

Наталія ШМІДТ. Крупскі раён.

■ Да 90-годдзя з дня нараджэння П.Труса

/Заканчэнне. Пачатак у № 47/.

У ЛІТАРАТУРНЫМ і мастацкім асяроддзі тых часоў існавала "нароўніцкая" пільга. Усё, што рабілі яе прадстаўнікі, звязвалася з тым, як успрымаць іх працу народ. Для П.Труса крытэрыем ацэнкі твораў былі таксама адносіны да іх з боку сялянскага асяроддзя.

П.Трус ведаў пра справяднае шанаванне народам прыгажосці складанага слова. Таму ён сваю рыфму накіроўваў на патрэбу дня. Вершаваныя фелетоны пазта, большай часткай напісаныя на матыў вядомых народных мелодый, літаральна заваблівалі масы. І ў горадзе і на вёсцы змяняла яго песня "Журавель". На матыў яснасці і жартулівага песня пазта пісаў кароценькіх тэатраў, і лямі становіліся зброй у барацьбе з цэмураю і бескультур'ем. Таматка іх у некалькіх ступені аднастайна, але па зместу сучасная часу.

*Надавала мне трохалка,
Не здавалася праца.
Дык заводзь, браток Міколка,
Калектывізацыю.*

Вершы-агіткі "Лячыся ў доктара, а не ў шаптухі", "Камітэты дапамогі ставяць беднага на ногі", "Вось калі Сымон-лайдак ў самагагонцы пачуў смак" рабілі сваю справу.

Складваліся новыя формы грамадскага жыцця: клубы, дзіцячыя сады, самадзейнасць. Паўлюк піша пра іх, пра трактар, радыёпрыёмнік, пра газеты, часопісы, выступае супраць цэмурашальства, забабонаў, п'янства:

*Мы спарэжнеліе палім,
З ім — бальнаговыя месцы.*

Актыўная дзейнасць П.Труса працягвалася і на рэальнае ў вёсцы Нізюк у час канікулаў. Ён прыязджаў сюды наездка з М.Луканіным, П.Глебам і адразу ж браўся за работу. Ён намерваўся ў адну з вакацый не дапусціць гібель мясцовай ячэйкі, закончыць легенду "Ліркні" і пазму "Развітанне".

Планаву забавіць дэклады, ладзіць культыва, суд над камсамольцамі-п'яніцам (у ролі пракурора). Трэба было выпусціць газету, займацца з дзецьмі, падрыхтаваць прэкт палітычнай школы.

20-я гады XX ст. для беларускай літаратуры з'явіліся такім трыумфальным узлётам, якога яна да гэтага ніколі не ведала. Непадобны на ўсё, са сваім уласным голасам, са сваёй лірай-песняй вылучаўся П.Трус. Многія вучулі ўсе яго вершы, многія пісалі "пад Труса". Калі ён вучуўся ў Бел-педтэхнікуме, яго творчасць ужо ўваходзіла ў праграму навучаных.

Каб зразумець феномен П.Труса, трэба добра ўспрымаць тую гадзі. Усплёс пазта прыпаў на перыяд выпуктавання народам адраджэння, пераўтварэння беларускай зямлі, у першую чаргу — вёскі. Скончыліся самыя разбуральныя і трагічныя войны, дзве акупцыі:

*Помніцца дні завірухі,
Ой, былі цяжкія дні!
Калі наваліліся дымухай,
Край панікнуў у агні.*

Пазт добра адчувае гульцы жыцця, яго перспектыву:

*І на вогнішчы бурі ахрыстай,
На магіле мінуўшчыні дзікай,
Беларусь, над табой агніста
Новыя кадры настаў маладзі!*

Гэта былі гімны перамоце, змаганню. Пазт і сам ніс пераўтварэнне. Светлыя фарбы, урачыста-прынятыя інтанцыі, узнесены настроенасці, імкненне ў "сувет вольна-новы" добра спалучаюцца з жадаем пазта паскорыць рытм жыцця, перамагчы старое, кепскае:

*Чую песні стых-разводдзя,
Не стрымай твае вольнае плыні!
Успіскае старое наводдзя,
Калі вяртае маладзю нахлынуў.*

"Ніхто з пазтаў не ўсплыў та шыра беларускай вёскі, як Паўлюк Трус у сваіх простых і ў той жа час музычных вершах, блізкіх па духу да народнай творчасці" — пісаў П.Глеб.

Пазт Паўлюк Трус бачыў яскравыя жыццё ў ідэальных тэм. Шапты жытнёвага мора, зно сталяе-хвосту ў руках жніе-красуны, дэкаст і скрип калёс у сасонку — вось та яскравая музыка, шчыра мелодый якой гуляе неспушчана ў лірычных вершах песняра і та краюцца сэрца.

Пазт застаецца перш за ўсё лірыкам. Хвалююцца юнацкай прычарсцю лірычных вершаў "Не засні, пабудзі мяне раней...", "Сцежкі" "Брату" "Ліст да сястры". Прыліваюцца інтымна-лірычныя вершы "Я спаткаўся з табой", "Навошта сэрца я параніў?", "Скажы мне, любя, скажы...", "З студэнцкага дэвіна", "Дзячынне", "Нашто мне смех". Гэта ўсё ўхваляваныя апаўданыя пра каханне, якое запэўняе ўвесь свет.

Спаткаеся з любой дзяўчынай — абавязкова ля ваколіцы, дзе "цалуцця явар з калінаю" і ў жытнёвым полі, пад гукай пачувай жалейкі. Радасць і смутак, асало-па дзельнага пацукі і горчы разлукі, думкі аб любой дзяўчынне, якая далёка —

*Кужаль дапрадзе
Звечар пры лунне,*

вось тыя неспрытныя жыццёвыя матывы, з якіх складаецца прызаста-ажурны строй лірыкі пазта.

Лірычны пейзаж — гэта звычайна пазтычны ўступ да твора. У ім вострае адчуванне настрою, шчырае жыццё. Светлая метафарычнасць, яркая каларытнасць, рытміка ў пазта блізкія да народных. Ён, як і народ, карыстаецца пастаяннымі эпітэтамі, паралелізмамі, адмоўнымі параўнаннямі, паўтарамі.

ПАЎЛЮНА крыніца творчасці П.Труса — сялянскі фальклор. Для яго характэрнае асаблівае і выключнае змалёванне фальклорнай сялянскай песняй. Яна заўсёды гуляе ў сэрцы пазта:

*Жыццё ў песні
аб калысці,
Пакуль зарыца ў ваках агні,
нхем аб родным,
сэрцу бліжым,
а сэрца зноў
звоніць,
звоніць...*

У 1925 годзе ў бібліятэцы "Маладзья" тыражом 1,5 тыс. асобнікаў выйшаў першы зборнік пазтэй П.Труса пад назвай "Вершы". Эстэтычна бездарковы, ён адкрываўся фотавыдаванам 21-гадовага пазта, які, здаецца, нідэ больш не паўтараў і трохі ад-розніваўца ад стэрэатыпага ўяўлення аб знешнасці П.Труса. Мы яго змяшчам наглядзецца на невысокую якасць рэпрадукцыі.

Есць данныя, што ў выданні зборніка чыны ўзлеў прыны П.Гартны, які прыхільна ставіўся да таленту П.Труса і неадразувава запрашаў яго гаспаляцца да сябе на кватэру. Чатырнаццаць вершаў згрупаваны па раздзеллах "Кастрычнік", "Першае каханне" і "Хараство прыроды".

У 1927 годзе ў Дзяржаўдавецтве БССР выходзіць другі зборнік вершаў П.Труса пад назвай "Ветры буйны". У складка кніжкі была выканана вядомым у свой час мастаком А.Ахоль-Вало. Зборнік змяшчаў ужо 42 вершы. Пасля выхду другой кніжкі імя пазта становіцца вядомым на Беларусі.

Паўлюк Трус стараўся быць у гучнін жыцця. У гэтым яго добра дапамагала супрацоўніцтва ў газе-тах. Праз іх ён блізкаўся з людзьмі працы, адлужаўся сваімі творамі на запатрабаванні жыцця. У пазта пасла-дзі заканчаныя педтэхнікума была мажымасць па-дольжыцца вучобу ў Белдзяржуніверсітэце. Але, як ён кажаў, за пачынаў у яго і так ужо 12 гадоў заняткаў. Хацелася паспрабаваць сябе ў практычнай рабоце. І ён едзе ў Гомель на працу ў газету "Полесская Прав-

да". Газета ў той час пераналаджвалася на белару-скую мову, і работы ў сувязі з гэтым выпускалі хапа-ла. Аднак ён паспявае сістэматычна сустрэцца з чытацямі, карыстаючыся ў іх нязменным поспехам. Дапамагае пачынаючым пазтам.

ПАЭТЫЧНЫ арсенал мастака слова пашыраецца. Ён, улюбены ў новую, маладую Беларусь, свае пачуцці да яе выказвае выразна і шчыра. Усё больш увагі аддае тэме рэвалюцыйнага пе-раўтварэння, выхавальнай рабоце, абароне Радзімы.

Пазмы — важная старонка творчасці пазта. Усёго ён стварыў восем пазм, з іх тры засталіся незаканча-нымі. Найбольш значна праявіўся талент пазта ў пазме "Сірата Алесь". Яна пісалася з 1925 года і засталася незавершанай. Пазма расказвае пра яваскую дзяўчыну Алесю, выхаваную ў горы і цэмы. Пасту-пова ў новых умовах яна пачынае асэнсоўваць сваю новую ролю, месца ў жыцці. Але не ўсё так проста. Есць згубы. Пазму пранізвае смутак аб дарогі. Аднак тут пазмы нераўназначна адчаю. У ёй прарываецца мужык кліч, вера ў перамогу жыцця. Паэтычную структуру пазмы ўзбагачаюць лірычныя ўстаўкі-песні. Аўтар прызнаваў, што тут на яго зрабіў уплыў Т.Шаўчэнка і А.Пушкіна. Тое значэнне, якое П.Трус надаваў пазме "Алесь", да права меркаваць, што праз абагульненне вобраз Алесі пазт узнімаўся да выяўлення вобраза і лёсу Беларусі.

У свой час вялікай папулярнасцю карысталася створаная ў канцы 1927 года адна з лепшых пазм "Чырвоныя ружы". Яна вызначала паварот у твор-часці пазта, ён нават рыхтаваў трэці зборнік пазтэй пад такой жа назвай.

Пазмы "Астрожнік" і "Юны змаганец" доўга не сыходзілі са старонак школьных чытанак.

Галоўным творчым здабыткам П.Труса стала пазма "Дзесяты падмурк", прысвечаная 10-годдзю рэспублікі. Лірычны адступленні і змяшчальныя

давала мне ахвоты абудзіць у людзей забытую нацыя-нальную свядомасць, абудзіць скард іх любасці да Беларусі, у прыватнасці, да беларускай мовы і літаратуры.

Такое разуменне сэнсу беларускага адраджэння здавалася дзіўным для некаторых крытыкаў таго часу.

Пры жыцці П.Труса ўпалі: "Трэба адначасна ваялі ўдзі Паўлюка Труса ў бок любючых тэм. Гэта — нездаровае з'явішча. Мы б раілі даць больш увагі тэмам аб праламленні ў вёсцы Кастрычніцкай рэвалюцыі і яе вынікаў". Не абмянілі пазта спрэчкі, дыс-путы, палеміка ў друку, папяркі і абвінавачванні. Былі і пакаданні яму: вучыцца, браць ад спалучных найлепшае, але быць у сваіх творах неспрымным да класавых ворагаў...

Яму ставіліся ў віну "ізаляцыя ўласнасці", "па-этызацыя містычнай забабоннасці". Адзначаліся "хваравітыя энкі і скаргі, ноткі ранняга расчараван-ня". Крытыкавалі яго за тое, што пападаў пад уплыў М.Багдановіча і "артуны струмені асіншчыны".

Р.Сабалеўка ўспамінаў, што ў кнігах, дзе П.Трус выказваў любоў да роднай Беларусі, нехта алокам-пазваў: "нацыяналізм", або "яваская абмежаван-насць" ці "ізаляцыя мінуўшчыны". Нейкія халодныя рамеснік, відаль, хацеў раскласці пазта па палічках і абвінавачваў за ўсё смяротных грахах.

Аўтару гэтага артыкула пашчасціла пралегіць-у-се без выключэння выданні твораў П.Труса. Магу засведчыць, на старонках аднаго з іх халодная рука новага рамесніка падкрэслівала радкі, дзе гаварыла-ся аб усхваляванні ім савецкай рэчаіснасці.

Так сталася, што ў "Маладзьяку" адбыўся раскол, і ўслед за іншымі выйшаў з яго і П.Трус. Гэтае рашэн-не было цяжкае, і ён нават падаваў заяву аб вяртанні ў аб'яднанне. А тым часам ішла "апрацоўка" пазта членамі аб'яднання "Узвышша". Аднак да падняння з "Узвышша" ён не спыняўся, а потым у апошніх месяцы жыцця далучыўся да БелаАППа.

У лісьце П.Труса да П.Глебі ад 14 лістапада 1927 года часткова раскрываецца сутнасць канфлікту. "Нахай, братка, гаўкаюць, — на гэта яны толкі і златны. Не ча-жай!.. Ты ж, напэўна, чытаў і аба мне. Пісаў нейкі П.Бурсніца... Нахай пішуць, а наша справа — тварыць — тва-рыць, сапраўдную літаратуру...". У лісьце ад 21 студзеня 1929 года: "Я табе гаварыў яшчэ аб той траўлі, якая была накіравана супраць мяне".

Або яшчэ: "Жыць яў гарох пры дарозе: хто ідзе, то ўлічыне, а то ўсміхнецца. Бы-вае часам весела, а іншы раз дык хоць плач горкім слезам. У такіх хвілін суніаю сабе творчасцю. Пішу шмат, а яшчэ больш чытаю. За гэты час перачытаў амаль усяго Кнута Гамсуна, Пушкіна трэці раз, Данілеўскага, а шпёр чытаю Льва Талстога" (ліст ад 21 студзеня 1928 года).

Не сакрэт, што пры жыцці пазта на яго было са-брана дастаткова так званых "кампраметуючых" матэ-рыялаў. У 1931 годзе іх папоўніў вульгарны крытык Л.Бандэ. У прамове да акадэмічнага выдання 1934 года, у якое ўвайшлі і творы П.Труса з рукапісаў і на-сцёбамі, пераважанагае затым у 1935 годзе, яго імя таксама не паказвалі.

Урэшце, ці магло абсясці яго, віднага, смегала ча-лавека і пазта, падарэнне за радкі ў "Дзесятым пад-мурку" аб грозных працудваннях-папярэджаннях:

*І у мучках крывавае
чысціць рука
кывавыя ніша законы...
Хмары згучалі, і пазт працудваў свой лёс:
— Гадзі, гадзі! Чаму так раіа
Вы адціні ў краце вясні?
Наўжо затым, што мне на Яна
Перад люстэркамі з туману
Усплывалі вобразы трыну?*

У апошніх месяцы скарыжыўся, што пра яго гаво-рыць: "пакойнік Павел Адамавіч". Пісаў аб хваліх ча-лавекага існавання, аб жоўтым лістападзе людскіх пакаленняў:

*У чышні
адшукваць яны скура,
і ты скажаш,
было гэта ўчора!..
Мо таку, што жыццё —
адзім момант!*

І гэты момант нечакана прыйшоў. Пасля паездкі ў калгас на Магілёўшчыну П.Трус занямоў, поэма завар-нуўся ў чыгуначны шпіталь, дзе і памёр ад брушнага тыфусу 30 жніўня 1929 года — невыдомым, у калідоры...

З АЧАСНАЯ смерць ускалыхнула Беларусь. Усе рэпатм узялі маштабы незваротнай страты. Жыццё пазта абарвалася, калі значны мастацкі та-лент уступіў у фазу свайго красавання, калі пазтычныя здольнасці пачалі раскрывацца ва ўсю шыр, абцяжачы ў будучым пліч яшчэ большых дасягнен-няў.

...Яго везлі жыццёвым днём на аўтамабілі па рас-капанай пад будаўніцтва ўспетага ім трамвая Савец-кай вуліцы ў Мінску. У Дом Літаратуры развіцця з Паўлюком Трусам прыйшлі прыгненныя горам блізкі, літаратары, прадстаўнікі моладзі, грамад-скіх, уладаў. Нікому не верылася, што пазта — та-каго блізкага і маладога — ужо няма. Па гарачых слядах гэтай гораснай падзеі М.Гарэціч напісаў чышчальныя нататкі.

У хуткім часе толькі пясчаны курганок на Вайско-вых могілках, закрыты любімым пазтэ асіннім ас-трамі, пазнаваў месца апошняга прыстанісця песняра —

*Астрамі дні адцінуць, —
Буду ў душы маладым!..*

Пазней маладзёніцкі ўладкавалі магілу, паставілі на ёй помнік з барэльефам пазта, які стварыў скульп-тар Заір Азгур.

Змяляк пазта Павел Шыдлоўскі казаў: "А жыў бы Паўлюк і зараз. Каб не та хвароба, што ў горадзе яго завіла...". Мясне ж не пакідае думка аб нейкай нака-наванасці ў тым ці іншым варыянце гэтай зачэснай смерці.

Мне таксама незразумела, чаму за 65 гадоў з дня смерці выдатнага беларускага пазта мы, яго на-шадзілі, так і не разабраліся, не ацанілі належным чы-нам яго творчасць як несумнянна класічную. Не ацанілі хаця б у тым, што з 1935 года на працягу 60 гадоў поўны збор яго твораў не перавыдаваўся. Буд-зненне спадзявацца, што ім будзе адзначана хоць яго стагоддзе.

На радзіме пазта П.Труса ў гарадскім пасёлку Узда ёсць бібліятэка яго імя, у якой захоўваецца многае, што звязана з жыццём славацкага зямляка. Нешта ёсць у раённым гісторыка-краязнавым музеі, у шко-ле ў вёсцы Нізюк. Аднак усё дадатнае рассяпаўся ў прах ад абыхавасці тых, хто і палымам не варушуў, каб за некалькі дзесяцігоддзяў аднавіць як музей род-ную хату пазта. Гэта пра яго П.Трус пісаў:

*Ну воес і хата бед сяне,
Садок зашуканы пра хале...*

Усё ж ёсць і добрая навіна, ёю мы і скончым свае развагі. Да 90-годдзя з дня нараджэння пазта на-стоўна Ніна Ватавіч з нядаўна памёршым Яфімам Са-лоўскім склапі зборнік каштоўнейшых успамінаў пра П.Труса яго сучаснікаў, сабраў пад назвай "Голас ясны далёкай". Мне здалося, што гэтым актам з нас энгта частка віны перад пазтам. З матэрыялаў зборніка паўстае новы, больш змястоўны вобраз паз-та-песняра, творчасць якога належыць будучыні. Вялікі дзякуй уладальнікам гэтай патрэбнай працы! На многіх матэрыялах гэтага выдання грунтуецца і наш артыкул.

Уладзімір КІСЯЛЕЎ.

Няма лепшай хаткі, чым у роднай маткі

Роздум пасля Дзён адчыненых дзвярэй у Ждановіцкім дзіцячым доме

Сонейка ў той ранак вельмі хораша вы-кацілася на блакітны небасхіл, са сваіх цёп-лых промняў выткала пудоўнае надвор'е. Стваралася ўражанне, што яно спешылася прыяла пастыхавому правядзенню Дзён ад-чыненых дзвярэй у Ждановіцкім дашкольным дзіцячым доме. Людзі вылузваліся з куртак, плашчоў, здымалі з галоў кепкі, услу-хоўваліся ў песні жаваранкаў, што званоч-камі вісела над будынкам. Адным словам, ва ўсіх быў пудоўны настрой. Але ён знік ува-чавікі, калі пераступілі парог гэтай устано-вы, бо ўбачылі тужальныя вочы хворых дзяцей. Яны сіроты пры жыццях бацькаў. Тыя, што іх нарадзілі, ніколі не гушлілі сваіх немаўлятаў на руках, не прымяралі ім абновы, не спявалі над калыскай калыханку. Ад большасці гэтых дзяцей маці адмовіліся ў рэальным доме. Дзе цяпер тая "зязюлі"? Дырэктар дзіцячага дома Т.В.Красоўская да праграмы правядзен-ня Дзён адчыненых дзвярэй прыклала ка-роткія звесткі пра бацькоў сваіх маленькіх выхаванцаў. Сэрца каманела ад жаку, калі чытаў, што ў халопчыка Андрыя прыёра брацікаў і сестрычак. Усе яны выхоўваюцца ў такіх умовах, бо тых, хто даў ім жыццё, пазабавалі бацькоўскай працоў. Ці яшчэ адзі адзі прыклад. Месца таму назад такое ж ме-рапрыемства праводзілася ў Жодзіўскім дзіцячым доме. Вельмі ж там чакалі сваю маці сямігадовае Людміла Баркун і яе чаты-рохгадовае брацік Саша. Не прыехала. Не да-чакаўся яе і сыноч Ігар, які выхоўваецца ў Ждановічах. Гуленне-распусніцы не да дзяцей.

У разбэшчанага чалавека, напэўна, не існуе інстынкту і пачуццёў маці. Ды ці адна яна та-кая? Як сведчаць статыстыка, цяпер у Бело-русі налічваецца 316 тысяч дзяцей з неахо-пымі адхіленнямі ў фізічным развіцці. Ці вінаваты, што дзіця нарадзілася з па-добнымі адхіленнямі? У большасці выпадкаў — бацькі: алкаголь, нікацін, бойкі бязлітасна калечыць бездапаможны плод маці, калі та-кую жанчыну можна назваць гэтым дарогім словам. Каралеў кужуць, нашы дзеці ў бядзе. Яны хоць у жыццё шчасліва і радасна, з на-дзей пазираць у заўтрашні дзень. Не выправі-манавішча — павялічыла новыя «адмаўляль-ны», бо дзяўчаты-распусніцы як мукі ліняць да сытых і раўнадушных гандароў з тэўмі ка-шалёк, ідуць з імі ў рэстаран. Такія сустр-эчы звычайна заканчваюцца ложкам. Потым, нават не глянцуюць ў вочкі-зорачкі нованароджанаму, такую маці адмаўляецца ад свайго дзіцяці. Бязвінная сірата трапляе ў дзіцячы дом. І расце яна, не ведаючы свайго радаводу. Маральная спустошанасць, бы на-вальнічная хмара, напэўна на маладое па-каленне. Як сведчаць міліцэйскія праверкі, нават дзяўчынкі школьнага ўзросту ахвотна кладаць у пастэль. О, божа, прыйшлі нам вы-ратаванне ад такой спаксы.

Маці — "зязюлі". Што з іх возьмеш? — няра-дка даводзіцца чуць. Не магу пагадзіцца з та-кой высновай. За ўсё трэба адказваць. Народныя суды разглядаюць справы, каруюць людзей, якія парушылі законнасць. Але ж існуе суд не менш строга і патрабавальны і для нашых «матыхі». Гэта суд сумлення, калі пачынаецца ўнутранае ачышчэнне, калі трэба спытаць: што рабіла, ці так жыў? Спы-тайце ад гэтым у сябе ўсе тых, чые дзеці з-за вайшых лёгкіх паводзін апынуліся ў дзіцячых дамах. Чым часцей будзеце задумвацца аб сваіх грахах, тым менш стане няшчасціку, беа і гора на зямлі. Можна, тады ў вайшых душах адбудзецца круты паварот, і вы павяліцеся ў Ждановічах, дзе цёпла, па-матэрыясна ска-жае: «Сынчак, я прыехала па цябе...» Але пакуль, на вялікі жаль, гэтага яшчэ не зрабіў ніхто. Хоцашча верыць, што ў многіх усё ж павінна настаць ачышчэнне душ ад разгуб-ленага жыцця. Прыйдзі, пакаянне! Абарані іх ад брудных і ганебных крокаў!

Перад пачаткам мерапрыемства мы зна-емліліся з тэрыторыяй дзіцячага дома. Захап-лялася кожным метрам плошчы, бо такой прадуманасці ў афармленні я нідэ ў Мінску нават не бачыў. Менавіта тады і пачуў ад жанчыны, якая праходзіла міма:

— І ўсё ж няма лепшай хаткі, чым у роднай маткі.

Сапраўды, любога работніка — ад вар-таўніка да міністра — можна змяніць такім жа або яшчэ больш здатым чалавекам. Маці нічым змяніць неажа, хаця ў Ждановіцкім дашкольным дзіцячым доме імкнуча дамаг-чыся такога.

Задавае гэтай установай Т.В.Красоўская. Душэўная і строга, а галоўнае, што падука-ляе ў характары дырэктара дзіцячага дома, дык гэта тонкае веданне чалавечай псіхалогіі. Гэта, напэўна, спадчынае, бо яе маці Ва-ліцкіна Кузьмінчына ўсё жыццё працавала настаўніцай. І сестра яе Ніна таксама свой лёс звязала з выхаваннем. Яна — дэфектолаг. Да-рочы, у Тамары Васільеўны тры педагогічныя прафесіі: філолаг, дэфектолаг, дашкольная псіхалогія і педагогіка.

Больш за 10 гадоў таму назад яна прыехала сюды на працу. Што ўбачыла? Сухі калктус на падаконніку і прастуджаных дзетак у валён-

ках. А цяпер куды ні глянь — сучасная пры-гажосць. Нездарма Міністэрства адукацыі рэспублікі на базе гэтага дзіцячага дома часта праводзіць семінары. Колькі трэба было жан-чыне мець душэўнай сілы, каб пазбавіцца ад запустення, каб ператварыць закінутыя бу-дыніны ў казачны гарадок. Змага! У многім шэфы дапамагалі.

— Цяпер усё ёсць у нашых дзяцей, мам толькі няма. Вось мы і стараемся іх змяніць, — лязжа ўздыхнуўшы, ззначыла Тамара Васільеўна.

Паўтаруся, пажыжжа і амаль немагчымага справа — змяніць маму. Яна пад сілу даяка не кожнаму. Нават самы добры чалавек не заўсёды падаходзіць для такой адказнай ра-боты, якая патрабуе аднаго ад работніка дзіцячага дома. Ні выхадных, ні вольных ве-чароў. Расказвалі, што дырэктар няродка і ноччу каля сябе кладае блакнот і аловак, каб запісаць, калі нешта каштоўнае выплыве з паміці.

Удзельніца Дня адчыненых дзвярэй за-працілі ў групы, дзе мы прысутнічалі на зан-ятках, гутарылі з выхавальнікамі. Не злічыць, колькі казак яны расказваюць толькі на працягу аднаго дня, колькі разоў пішчотна праводзіць рукою па галоўках сваіх выхаванцаў. Выхавальнікі такіх устано-воў заслабоўваюць тое, каб іх прапу называ-лі падзвігам. Працу такую неабходную, нягучную і, на жаль, пакуль неспрыяльную. Іх праца патрабуе спачування, цярпення, ду-хоўных сіл і фізічнай трываласці. Праца, сут-насць якой — заўсёднае гатоўнасць дапамагчы дзецям, якія трапілі ў экстрэмаль-ныя сітуацыі. Таму і вучацца яны цярпліва і ўважліва слухаць, суніаць, супакойваць. І робяць усё гэта пры незайздорнай зарплате. Пра каго кажу? Пра выхавальнікаў Н.Шале-ву, А.Прасычкую, В.Лашчы, С.Селскую, А.Раманчык, Т.Сосна, Т.Каленікаву і іншых, ад чыйго майстэрства, педагогічнага такту за-лежыць стаўненне сённяшніх халопчыкаў і дзяўчанаў, што жыўць пад дахам дзіцячага дома.

Быў наладжаны канцэрт. Дзеці спявалі, танцавалі, чыталі вершы, ігралі на музычных інструментах. Іх апаўнілі ў беларускія на-цыянальнае адзенне. Хацелася думаць, што перад імі сядзяць іх мамы і таты. Але, яшчэ раз паўтаруся, ніхто з іх не прыехаў на Дзень адчы

